

Expedient núm.6/2013

ASSUMPTE: Queixa presentada per la Sra. N. G. S. contra l'editorial del diari ABC titulat "El Gobierno de España debe hacer frente a la sedición independentista" publicat el 12 de setembre de 2013, extret d'internet a la web <http://www.abc.es/espana/20130912/abci-gobierno-espana-debe-hacer-201309121129.html>

per estimar que vulnera els criteris 1 i 2 del Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya. L'esmentat editorial s'adjunta a la present resolució.

ANTECEDENTS:

La Sra. N. G. S. fa una breu descripció dels fets o motius de la queixa de la següent manera: "Aquesta notícia dóna informació falsa i equivocada sobre Catalunya i el tema de la independència. Utilitzen la Diada com a desencadenant". I fa la següent observació: "Com a catalana m'ha molestat veure la imatge que donen de nosaltres i les mentides que diuen. A mi mai m'han prohibit parlar castellà a l'escola".

La queixa ve ser comunicada a la seu catalana del diari ABC en data 7 de novembre concedint-li 15 dies per presentar al·legacions. Passat el termini, es constata que el diari ABC ha optat per no presentar al·legacions.

DICTAMEN:

La Sra. N. G. S. concreta els motius de queixa en una doble vessant: diu que la *notícia* (incorrectament, ja que es tracta d'un editorial) "dóna informació falsa i equivocada". De fet, el que vol expressar la Sra. N. G. S. és que en l'editorial es contenen "fets falsos", cosa que entra en l'àmbit de la llibertat d'informació i que per mitjà d'opinions que estima "equivocades" i que són "mentida" es dóna una mala imatge dels catalans.

Analitzat l'editorial de l'ABC, podem concloure que el que pretén el mitjà de comunicació és criticar durament l'actuació del Govern de l'Estat en la qüestió catalana i li exigeix "que tome las medidas necesarias para garantizar la unidad de España frente al desafío catalán". La major part de l'editorial es compon d'opinions incriminatòries a l'actuació del Govern de la Generalitat i també al Govern central, en aquest darrer cas per passivitat o manca d'una acció decidida per aturar el que anomena "el desafío catalán". Es tracta, doncs, de manifestacions o judicis de valor que, pel seu contingut, poden molestar, afligir i fins i tot irritar a ciutadans o ciutadanes catalanes –com és el cas de la Sra. N. G. S.–, entre les quals, a títol d'exemple, citem: "Su único programa (del Govern de la Generalitat) es la persecución sectaria de todo lo que tenga el mínimo poso español"; "los sediciosos trabajan a tiempo completo contra España, la nación de la que siempre han formado parte, pues Cataluña jamás ha sido independiente"; "reescriben la historia con mentiras, que se inculcan desde las escuelas, donde se fomenta la aversión a lo español"; "la política de perfil bajo supone además dejar a su suerte a los millones de catalanes que se sienten españoles, acosados por la Generalitat, que fomenta el odio a España y a quienes se identifican con ella". Però cal dir, a continuació, que aquestes opinions poden ser també acceptades i compartides pels lectors d'ABC que estiguin d'acord amb la seva política editorial.

En la part de l'editorial que ara comentem ens trobem, doncs, en un cas d'exercici de la llibertat d'expressió que, recordem, és un dret que fa referència a la lliure difusió d'idees abstractes, pensaments o opinions, concepte molt ampli dins del qual s'han d'incloure les creences, els judicis de valor i la llibertat ideològica. Per sustentar-se en idees abstractes, segons la doctrina del Tribunal Constitucional la llibertat d'expressió no es pot sotmetre al límit de la veracitat, ja que en una societat democràtica la disparitat d'opinions, creences i ideologies és consubstancial a la democràcia ja que la protecció d'aquest dret fonamental té per finalitat la creació d'opinió pública, la qual és plural per naturalesa. Com recorda la jurisprudència del Tribunal Constitucional (STC 235/2007 o 174/2006): *“Consecuencia directa del contenido institucional de la libertad de la libre difusión de ideas y opiniones es que, según hemos reiterado, la libertad de expresión comprende la libertad de crítica aún cuando la misma sea desabrida y pueda molestar, inquietar o disgustar a quien se dirige, pues así lo requiere el pluralismo, la tolerancia y el espíritu de apertura, sin lo cual no existe sociedad democrática”*.

Recordem, també, que la llibertat d'expressió troba el seu límit en el foment del desordre públic, conseqüència del límit que l'art. 16.1 del Constitució (d'acord amb la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans) imposa a la llibertat ideològica que suposa que, si bé totes les idees són protegibles si es manifesten pacíficament, no són acceptables quan atempten a l'ordre públic protegit per la llei. Com diu la doctrina assentada en la STC 20/1990 i constantment reiterada: *“La libertad ideológica, indisolublemente unida al pluralismo político que, como valor esencial de nuestro ordenamiento jurídico propugna la Constitución, exige la máxima amplitud en el ejercicio de aquella y, naturalmente, no sólo en lo coincidente con la Constitución y con el resto del ordenamiento jurídico, sino también en lo que resulte contrapuesto a los valores y bienes que en ellos se consagran, excluida siempre la violencia para imponer los propios criterios, pero permitiendo la libre exposición de los mismos en los términos que impone una democracia avanzada. De ahí la indispensable interpretación restrictiva de las limitaciones a la libertad ideológica y del derecho de expresarla, sin el cual carecería aquella de toda efectividad”*.

Així, doncs, estimem que el criteri 1 del Codi Deontològic que preveu que una conducta periodística correcta ha d'observar sempre “una clara distinció entre els fets i opinions o interpretacions evitant tota confusió o distorsió deliberada d'ambdues coses, així com la difusió de conjectures i rumors com si es tractés de fets”, no queda vulnerat en el que respecta a la llibertat d'expressió emprada en l'editorial d'ABC donada l'amplitud que legalment abasta el concepte segons l'exposat anteriorment, malgrat que és comprensible i fins i tot natural que la Sra. N. G. S. se senti molesta pel sentit del text periodístic.

Encara en el camp de la llibertat d'expressió, el criteri 2 del Codi Deontològic deslegitima la utilització d'expressions o qualificatius injuriosos, la qual cosa cal veure si això es dona en l'editorial d'ABC. Però malgrat la duresa de les expressions que ben segur que molesten i disgusten a la Sra. N. G. S. i sens dubte a una bona part de la societat catalana, hem de constatar que es dirigeixen contra el Govern de la Generalitat, però ni impliquen directament sectors socials catalans que es podrien sentir vexats i emparats en la doctrina del Tribunal Constitucional que limita també la llibertat d'expressió al respecte de la dignitat de la persona, que és un dels fonaments de l'ordre polític i social (art. 10.1 CE). Al respecte, citem la STC 174/2006: *“El comportamiento despectivo o degradante respecto a un grupo de personas no*

puede encontrar amparo en el ejercicio de las libertades garantizadas en el art. 20.1 CE, que no protegen las expresiones absolutamente vejatorias, es decir, las que, en las concretas circunstancias del caso y al margen de su veracidad o inveracidad, sean ofensivas u oprobiosas". El que fa l'editorial d'ABC és atribuir el que denomina "el desafío catalán" a una institució pública, a la qual no li és aplicable la doctrina de la llibertat d'expressió ja que aquesta només garanteix el seu exercici actiu o passiu a les persones físiques i, en alguns casos, a persones jurídiques privades, però no a les institucions públiques. Recordem que segons té declarat el Tribunal Constitucional, *"las instituciones públicas, a diferencia de los ciudadanos, no gozan del derecho fundamental a la libertad de expresión que proclama el art. 20 CE"* (STC 254/1993, STC 185/1989); *"El Estado posee potestades y competencias, pero de ningún modo derechos fundamentales"* (Vot particular a la STC 64/1988). La defensa de contra les injúries a l'Estat o a les institucions públiques només pot tenir lloc mitjançant la invocació del Codi Penal, però en el cas que ens ocupa creiem que les expressions hostils contra el Govern de la Generalitat constitueixen més una crítica emparada per la llibertat d'expressió, que una injúria.

La reclamant considera també que s'infringeix el criteri 2 del Codi Deontològic en la part que es refereix a la llibertat d'informació la part que textualment diu: "Difondre únicament informacions fonamentades, evitant en tot cas afirmacions o dades imprecises i sense base suficient que puguin lesionar o menysprear la dignitat de les persones i provocar dany o descrèdit injustificat a les institucions i entitats públiques i privades...". Hem d'analitzar, doncs, si l'editorial d'ABC difon únicament informacions fonamentades quan dona dades per corroborar les seves opinions.

I entre les informacions que ofereix l'editorial d'ABC, almenys una ha de ser objecte de tractament en aquest dictamen per haver-la posada de manifest la Sra. N. G. S. . Es tracta de l'afirmació clara i rotunda següent: "El español, el idioma más hablado en Cataluña, está prohibido de facto en las escuelas y en los rótulos". La Sra. N. G. S. ho expressa així: "Com a catalana m'ha molestat veure la imatge que donen de nosaltres i les mentides que diuen. A mi mai m'han prohibit parlar castellà a l'escola".

Respecte els rètols, l'afirmació que fa l'editorial d'ABC és senzillament falsa, no només perquè no hi ha cap norma que prohibeixi retolar en castellà o en qualsevol altre idioma –altra cosa és l'obligatorietat de retolar en català-, sinó perquè és fàcil de comprovar que en molts llocs públics i privats la retolació és bilingüe.

Però la Sra. N. G. S. expressa el seu malestar per l'afirmació que fa l'editorial d'ABC de que l'idioma espanyol està prohibit de fet a les escoles, afirmació que no distingeix entre les escoles públiques i les privades per la qual cosa les hem de tractar conjuntament. Aquesta afirmació és rotundament falsa i no es pot desconèixer de què és així, no només perquè no hi ha cap norma que prohibeixi l'ús de la llengua castellana a l'escola, sinó perquè un periodista mínimament informat ha de saber que l'afirmació manca de la més absoluta veritat si traslладem la qüestió al terreny dels fets. I és que hi ha casos, com aquest, en què els fets són coneguts per notorietat, només cal visionar els programes de televisió que tracten d'aquesta qüestió o recorre a les pròpies escoles, als pares o als mateixos alumnes per saber que el castellà és present no només en l'assignatura troncal obligatòria de llengua castellana, sinó en l'ús que fan lliurement els escolars i, en ocasions, els mestres tant en hores lectives com en la

comunicació en les hores de lleure. Aquesta falsedat també afecta a les pròpies escoles com institucions vives i fonamentals del país – i als propis mestres que les componen - que es poden sentir menyspreades i desacreditades davant l'opinió pública a la que es dirigeix el diari ABC.

L'afirmació de l'editorial d'ABC és, doncs, una informació no contrastada o no comprovada i no veraç, que comporta el descrèdit del sistema educatiu català d'immersió lingüística -sistema avalat com a més convenient en països bilingües per la Unió Europea- confonent-lo erròniament amb la prohibició d'emprar el castellà a l'escola.

CONCLUSIÓ

L'afirmació de l'editorial d'ABC de que l'idioma espanyol està prohibit de fet a les escoles es radicalment falsa, per la qual cosa el CIC estima que s'ha produït una vulneració del criteri 2 del Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes a l'haver-se difós una informació no fonamentada i mancada de veracitat que pot lesionar o menysprear la dignitat de les persones i provocar un dany o descrèdit injustificat a les institucions autonòmiques i a les escoles públiques i privades de Catalunya.

Barcelona, a 16 de desembre de 2013